

DOI 10.31558/2307-2318.2024.4.12

УДК 005.412:60:33(477)

JELClassification: O10, R 58

Дороніна О.А.

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту та поведінкової економіки, Донецький національний університет імені Василя Стуса

ORCID: 0000-0001-7430-4881

o.doronina@donnu.edu.ua

Тюрін Є.Є.

здобувач ступеня доктора філософії

Донецького національного університету імені Василя Стуса

ORCID: 0009-0002-8955-1388

e-mail: ye.tiurin@donnu.edu.ua

ДИЗАЙНУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОСТОРУ РЕГІОНУ НА ЗАСАДАХ ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ

Статтю присвячено розробці теоретико-методологічних підходів та практичних рекомендацій щодо дизайнування економічного простору регіону на засадах зеленої економіки задля підвищення рівня конкурентоспроможності регіональної економіки та підтримки Європейського Зеленого Курсу. Запропоновано класифікацію загроз розвитку зеленої економіки в Україні в умовах війни, що можуть гальмувати сталий розвиток регіонів та країни, рух Зеленим курсом, стримувати вихід українських підприємств на європейський ринок та бути стримувачами повоєнного відновлення економіки. Візуалізовано концептуальну схему дизайнування економічного простору регіону на засадах зеленої економіки, що охоплює ключові бачення, принципи, складники та взаємозв'язки процесу просторової організації економіки регіону в контексті сталого розвитку. Визначено послідовні етапи дизайнування економічного простору регіону на засадах зеленої економіки, які мають ґрунтуватись на синергії взаємодії різних груп регіональних та зовнішніх стейкхолдерів.

Ключові слова: зелена економіка, економічний простір, сталий розвиток, відновлювальна енергетика, екологічні інновації, екологічна політика, загрози зеленій економіці, стейкхолдери, регіональна економіка

Рис. - 2, Табл. - 1, Літ. – 10

Doronina O.

Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Management and Behavioral Economics Vasyl' Stus Donetsk National University

ORCID ID: 0000-0001-7430-4881

o.doronina@donnu.edu.ua

Tiurin Y.

ORCID: 0009-0002-8955-1388

e-mail: ye.tiurin@donnu.edu.ua

DESIGNING THE REGIONAL ECONOMIC SPACE BASED ON THE GREEN ECONOMY

The article is devoted to the development of theoretical and methodological approaches and practical recommendations for designing the regional economic space based on the green economy in order to increase the level of competitiveness of the regional economy and support

the European Green Deal. A classification of threats to the development of the green economy in Ukraine in wartime conditions is proposed, which can inhibit the sustainable development of regions and the country, the Green Deal movement, hinder the entry of Ukrainian enterprises into the European market and be a constraint on the post-war economic recovery. A conceptual scheme for designing the regional economic space based on the green economy is visualized, which covers the key visions, principles, components and interrelationships of the process of spatial organization of the regional economy in the context of sustainable development. The sequential stages of designing the economic space of the region on the principles of a green economy have been determined. They should be based on the synergy of interaction between different groups of regional and external stakeholders.

Key words: *green economy, economic space, sustainable development, renewable energy, environmental innovations, environmental policy, threats to the green economy, stakeholders, regional economy*

Fig. - 2, Tab. - 1, Ref. - 10

Постановка проблеми. Рух Європейським Зеленим курсом, який підтримує Україна як кандидат в ЄС, попри тривалий воєнний стан в країні, обумовлює імплементацію складових Зеленого курсу та принципів зеленої економіки в управління економікою на всіх рівнях (наднаціональному, національному, регіональному, корпоративному). Це потребує тривалої, виваженої й сфокусованої взаємодії всіх суб'єктів управління економікою (за підтримки європейських партнерів) та врахування ключових орієнтирів Зеленого курсу на всіх етапах соціально-економічного управління. При цьому, враховуючи стан економіки країни в умовах воєнного часу, вважаємо, що окремий акцент слід робити на регіональний рівень (різні регіони України на сьогодні мають різний безпековий рівень, різний рівень ділової активності та ресурсного забезпечення, привабливості для інвесторів, бізнесу та робочої сили, які переміщуються по країні в пошуках кращих/безпечніших умов тощо). Економічний простір регіонів є (має бути) тим потенціалом, що сприятиме підтримці життєдіяльності регіональної економіки та економіки країни в цілому в умовах воєнного стану та її повоєнного відновлення. При цьому, врахування принципів зеленої економіки та складників Зеленого курсу при дизайнуванні економічного простору регіонів України, на нашу думку сприятиме швидшій інтеграції до європейського економічного простору та буде слугувати прогресивним інструментом підтримки конкурентоспроможності економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика зеленої економіки та її складників є доволі поширеною серед публікацій науковців з різних галузей науки. Так, зокрема, Мартієнко А.І. виділив чотири основних види екологічних інновацій – технічні, організаційні, економічні та соціальні [1]. Вчений зазначає, що екологічні інновації залежать від рівня науково-технічного прогресу, можливості практичного втілення та реалізованості на світовому ринку. Скороход І.С. досліджував розвиток зеленої економіки у рамках Європейського Союзу як однієї з провідних міжнародних організацій найбільш індустріально розвиненого континенту [2]. О. Чмир досліджує еволюцію принципів зеленої економіки та звертає увагу на зміну підходів до встановлення цих принципів [3]. І.А. Сааджан запропонував систему принципів формування індикаторів зеленої економіки, які мають ключове значення для розвитку стійкої та екологічно відповідальної економічної моделі [4]. У той же час, наразі набуває актуальності імплементація принципів зеленої економіки на регіональному рівні, в тому числі в межах економічного простору регіону, враховуючи всі його особливості як складної соціально-економічної системи. Дане дослідження ґрунтується на опрацюванні наукових статей В.Н. Каразіна В.Б. Родченка, Ю.І.Прус, Г.О.Горіної, що висвітлюють теоретико-прикладні аспекти формування та функціонування економічного простору.

Мета статті – розробка теоретико-методологічних підходів та практичних рекомендацій щодо дизайнування економічного простору регіону на засадах зеленої

економіки задля підвищення рівня конкурентоспроможності регіональної економіки та підтримки Європейського Зеленого Курсу.

Виклад основного матеріалу. Сучасна економічна наука має значний теоретичний доробок щодо ідентифікації поняття «економічний простір», проте уточнення потребує його регіональний контекст та тлумачення змісту в умовах воєнного стану. На думку науковців Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна В.Б. Родченка та Ю.І.Прус, поняття економічний простір носить міждисциплінарний характер та складається з кількох складових (виробнича, соціальна, інформаційна, транспортна, науково-інноваційна, адміністративно-політична), рівень розвитку яких у найбільш узагальненому вигляді можна охарактеризувати за допомогою трьох груп індикаторів, що характеризують кількісні показники розвиненості інфраструктури відповідної складової, якісні характеристики розвитку мережі інституцій та рівень інтенсивності використання [5, с.51].

Дослідниця Г.О.Горіна у своїй публікації [6] проводить глибоке дослідження етимології поняття «економічний простір» та систематизує підходи до його визначення: територіальний, інформаційний, ресурсний, процесний, інституційний та системний [6, с.62]. В контексті вищевизначеної мети нашого дослідження, вважаємо, що всі ці підходи є актуальними та доречними й такими, що уможливлюють підтримку Зеленого курсу регіонів України в економічній площині.

Узагальнюючи ці надбання та акцентуючи увагу на регіональному рівні, зазначимо, що економічний простір регіону може розглядатись як структурована система соціально-економічних, природно-ресурсних, інституційних та інфраструктурних компонентів, локалізована в межах певної території, яка забезпечує цільну взаємодію економічних агентів задля сталого розвитку регіону. Фактично, економічний простір є одним зі складників регіональної економіки, якість дизайнування та управління яким визначає її конкурентоспроможність та рівень розвитку регіону в цілому.

Сучасні реалії та євроінтеграційний курс України безсумнівно доводять, що однією з ключових характеристик економічного простору регіону має бути підтримка Зеленого курсу та врахування принципів зеленої економіки. Дані соціологічних досліджень показують, що фактично кожний п'ятий респондент основним принципом, на якому має базуватись повоєнне відновлення України називає зелену відбудова (розвиток сфер енергоефективності, відновлюваної енергетики, екологічний транспорт, збереження довкілля) - у 2023 році частка таких респондентів складала 25,7%, у 2024 році – 22,6% [7, с.17]. При цьому, визначаючи образ майбутніх українських міст респонденти роблять акцент саме на характеристиках зеленої економіки (рис.1), що може виступати додатковим аргументом щодо доцільності дизайнування економічного простору - в тому числі – на принципах зеленої економіки.

Рисунок 1 - Характеристики українських міст майбутнього (за даними опитування соціологічної агенції ФАМА, лютий 2024) [7, с.18]

Механізм забезпечення зеленої економіки в Україні формувався поступово, із поетапним усвідомленням суспільством важливості екологічних питань і переходу до сталого розвитку. Офіційний старт цього процесу припадає ще на 1990-ті роки, коли було прийнято базові закони у сфері охорони навколишнього середовища, а в 2000-х роках розвиток механізму значно активізувався після підписання Україною міжнародних угод, зокрема Кіотського протоколу. Ключовим етапом стало прийняття у 2010 році Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року», який забезпечив системний підхід до екологізації економіки. Подальший розвиток механізму був обумовлений євроінтеграційними процесами, що вимагали гармонізації українського законодавства з нормами ЄС, зокрема прийняттям у 2019 році Стратегії державної екологічної політики України на період до 2030 року, яка визначила довгострокові цілі зеленої економіки.

З моменту презентації Європейського Зеленого Курсу, Україна долучається до неї наступними кроками [8]:

1. У січні 2020 року представлено проєкт Концепції “зеленого” енергетичного переходу України до 2050 року, який називали “Українським Зеленим Курсом” (залишився на стадії проєкту). У липні 2021 року Уряд затвердив нову ціль України — до 2030 року зменшити викиди парникових газів до 35% від рівня 1990 року.

2. 13 серпня 2020 року Україна передала Єврокомісії позиційний документ щодо участі України у Зеленому Курсі. В ньому пропонувалось встановити регулярний діалог з ЄС щодо залучення України до розробки та реалізації політик у рамках ЄЗК і розробити спільну Дорожню карту участі України у Європейському Зеленому Курсі.

3. 6 жовтня 2020 року на саміті Україна-ЄС було підписано угоду “Кліматичний пакет для стабільної економіки в Україні” (CASE) на суму 10 млн євро, що мала сприяти фінансуванню проєктів з переходу до чистої і кліматично нейтральної економіки.

Під час повномасштабного вторгнення рф в Україну цей рух не припиняється, а підсилюється набуттям Україною статусу країни-кандидата на членство в ЄС (23.06.2022). У 2023 р. Верховною Радою прийнято Закон №2955-IX, що створює умови для розвитку вискоєфективної когенерації, Закон №3035-IX, що передбачає створення Державного фонду декарбонізації та енергоефективної трансформації та Закон №3141-IX, яким транспонуються положення Регламенту (ЄС) 1227/2011 про доброчесність та прозорість на оптових енергетичних ринках; Кабінетом Міністрів України схвалено Енергетичну стратегію України до 2050 року, Стратегію термомодернізації будівель до 2050 року та затверджено План заходів з реалізації кліматичної політики України в рамках участі в глобальній ініціативі зі скорочення викидів метану «Global Methane Pledge» [9]. За I півріччя 2024 р. в Україні підготовлено проєкт Водневої стратегії до 2050 року, схвалено Стратегію формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року, затверджено порядок використання коштів Державного фонду декарбонізації та енергоефективної трансформації, схвалено Національний план з енергетики та клімату на період до 2030 року.

Крім того, нормативно-правове забезпечення Зеленого курсу в Україні базується на Конституції України і включає низку законів, зокрема Закон «Про охорону навколишнього природного середовища», що встановлює загальні принципи охорони довкілля, Закон «Про оцінку впливу на довкілля», який запроваджує європейську модель екологічної оцінки, Закон «Про альтернативні джерела енергії», спрямований на розвиток відновлюваної енергетики, Закон «Про енергетичну ефективність», який стимулює раціональне використання енергоресурсів. Інституційно-функціональне забезпечення включає діяльність:

Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, яке розробляє державну екологічну політику;

Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України, що відповідає за розвиток енергоефективності;

Державної екологічної інспекції України, яка здійснює контроль за дотриманням екологічного законодавства.

На місцевому рівні екологічну політику реалізують регіональні підрозділи, а суб'єкти господарювання впроваджують екологічні інновації.

Процедурне забезпечення зеленої економіки та Зеленого переходу передбачає впровадження інструментів практичної реалізації принципів зеленої економіки, таких як процедури оцінки впливу на довкілля, екологічна сертифікація продукції, механізми «зеленого» тарифу, аукціони для проектів відновлюваної енергетики, екологічний аудит і страхування. Важливим інструментом є система екологічного оподаткування, яка створює економічні стимули для зменшення забруднення. Комплексність механізму забезпечення зеленої економіки проявляється у взаємодії його нормативно-правового, інституційно-функціонального і процедурного компонентів. Законодавча база створює основи для діяльності інституцій, які реалізують екологічну політику, а процедурні механізми забезпечують практичну імплементацію норм. Така інтеграція дозволяє досягати балансу між економічним розвитком, соціальним добробутом і збереженням довкілля, що є ключовими принципами зеленої економіки.

Попри сучасні виклики для України та її регіонів (особливо – прикордонних з РФ), європейська інтеграція відкриває країні нові можливості для залучення фінансування від міжнародних партнерів, що сприяє розвитку зеленої економіки. У контексті Європейського Зеленого Курсу Україна може отримати доступ до інвестицій для модернізації енергетики, впровадження енергоефективних технологій і розвитку відновлюваних джерел енергії. Створення справедливих умов співпраці з країнами ЄС, які враховують економічні можливості кожної держави, є важливим для досягнення кліматичної нейтральності. Це включає фінансову підтримку менш розвинених країн та посилення відповідальності країн із високими викидами парникових газів.

Масштабні програми відновлення, включаючи реконструкцію інфраструктури та очищення забруднених територій, є необхідними для відновлення екологічної безпеки України. Міжнародна співпраця та прозорість у використанні ресурсів відіграють ключову роль у цьому процесі.

Отже, розвиток зеленої економіки в Україні нині відбувається в надзвичайно складних умовах через повномасштабну війну. Руйнування інфраструктури, забруднення довкілля та економічні втрати значно ускладнюють реалізацію екологічних ініціатив і сталих практик. Масштабне забруднення повітря, води та ґрунту виникає через обстріли промислових об'єктів, енергетичних установок та інших критичних споруд, що призводить до викидів токсичних речовин. За даними Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, за 1000 днів війни екологічна шкода, завдана воєнними діями, оцінюється приблизно в 71 млрд доларів. Внаслідок обстрілів та лісових пожеж в атмосферу додатково потрапили 180 млн тонн діоксиду вуглецю. Загальний обсяг викидів парникових газів, спричинених війною, становить 180 млн тонн. Через бойові дії та лісові пожежі за майже три роки війни потенціал поглинання парникових газів українськими лісами зменшився на 1,7 млн тонн. Загалом через війну вже пошкоджено 3 млн гектарів лісів. А забруднена вибухонебезпечними предметами територія України становить 139 000 кв. км [10]. Дані забруднення мають довготривалий негативний вплив на здоров'я населення та екосистеми не тільки регіонів України, а й європейських країн також.

Узагальнюючи різноманітні чинники зовнішнього та внутрішнього впливу, виділимо основні загрози зеленій економіці України в умовах війни (табл.1), що можуть гальмувати сталий розвиток регіонів та країни, рух Зеленим курсом, стримувати вихід українських підприємств на європейський ринок та бути стримувачами повоєнного відновлення економіки.

Таблиця 1 – Класифікація загроз розвитку зеленої економіки в Україні в умовах війни

Категорія загроз	Підкатегорія загроз	Приклади загроз
Екологічні	Забруднення довкілля	Викиди токсинів, розливи нафтопродуктів, забруднення ґрунтів
	Деградація екосистем	Лісові пожежі, руйнування заповідників, міграція тварин
	Кліматичні наслідки	Збільшення парникових викидів, скорочення поглинання CO ₂
Інфраструктурні	Енергетика	Руйнування електростанцій, пошкодження відновлюваних джерел енергії
	Водопостачання	Забруднення джерел води, порушення систем водопостачання
	Транспорт	Руйнування доріг, мостів, залізничної інфраструктури
	Промисловість	Знищення підприємств, порушення ланцюгів постачання
Економічні	Інвестиційні	Зниження інвестиційної привабливості, відтік капіталу
	Фінансові	Скорочення фінансування екологічних програм
	Ринкові	Зміни попиту, порушення ринків екологічних товарів
Соціальні	Демографічні	Міграція кадрів, скорочення трудових ресурсів.
	Освітні	Зниження якості підготовки фахівців, переривання освіти.
	Психологічні	Зниження екологічної свідомості, зміна пріоритетів населення
Безпекові	Військові	Загроза нових атак, використання небезпечної зброї
	Територіальні	Мінування територій та об'єктів, обмеження доступу до ресурсів
	Інформаційні	Кібератаки, дезінформація про екологічну ситуацію
Політико-правові	Законодавчі	Відтермінування екологічних законів, послаблення екологічних норм
	Міжнародні	Ускладнення та (або) гальмування гармонізації законодавства з нормами ЄС

Джерело: розроблено авторами

Для зменшення загроз зеленій економіці в умовах війни Україні необхідно вжити короткострокових заходів, спрямованих на стабілізацію екологічної ситуації та збереження основних екосистем. Одним із пріоритетних напрямів є забезпечення безпеки екологічної інфраструктури, відновлення пошкоджених об'єктів та активізація заходів із збереження біорізноманіття. На довгострокову перспективу важливо формувати стратегії для відновлення зеленої економіки після закінчення війни, включаючи підтримку відновлювальних джерел енергії, перехід до циркулярної економіки та реалізацію програм, які стимулюватимуть використання ресурсів більш ефективно.

Зауважимо також, що роль міжнародного співробітництва та підтримки у цих процесах є надзвичайно важливою. Україна має можливість наразі використовувати міжнародні фонди та програми для фінансування екологічних ініціатив, що сприятиме не тільки покращенню екологічної ситуації, але й посиленню інтеграції країни в глобальний економічний простір, орієнтований на сталий розвиток. Крім того, співпраця з міжнародними партнерами може допомогти залучити технології, знання та досвід для реалізації ефективних «зелених» рішень у умовах післявоєнного відновлення.

Ураховуючи наявні виклики та перспективи, зелена економіка в Україні потребує комплексного підходу для забезпечення сталого розвитку та екологічної безпеки. В умовах війни, коли інфраструктура та природні ресурси зазнали значних пошкоджень, важливо не лише відновити втрачений потенціал, а й застосувати інноваційні технології для підвищення енергоефективності, розвитку відновлюваних джерел енергії та вирішення екологічних проблем. Для цього необхідно залучати міжнародні інвестиції, посилювати співпрацю з ЄС та іншими міжнародними партнерами, а також зміцнювати національні інституції для ефективного впровадження екологічної політики.

Ключовим для досягнення сталого розвитку буде також гармонізація законодавства з європейськими нормами, що сприятиме не лише екологічній безпеці, але й економічному зростанню. Враховуючи глобальні та місцеві виклики, необхідно вживати системні заходи для підтримки розвитку зеленої економіки в Україні, що буде основою для досягнення кліматичної нейтральності та покращення якості життя громадян.

Всі вищезазначені аспекти доцільно закладати в основу дизайнування економічного простору регіонів України, що дозволить їм бути більш стійкими до загроз зеленій економіці в умовах війни та більш потужними на етапі повоєнного відновлення регіональної економіки та економіки України в цілому, а також спроможними забезпечувати сталий розвиток. Наголошуємо на тому, що закладання принципів зеленої економіки в якості орієнтирів щодо дизайнування економічного простору регіону сприятиме підсиленню таких його характеристик як цілісність, функціональна спеціалізація (в пріоритеті – «зелені галузі», відновлювальна енергетика тощо), інтегрованість в європейський та глобальний простір, сталість розвитку (зокрема, через усунення різноманітних нерівномірностей) та інші.

Важливо, щоб саме на цьому етапі формувалась (уточнювалась) сучасна та дієва екологічна політика, що буде ідентифікувати та профілакувати відповідні категорії загроз зеленій економіці (табл.1) та стимулювати всі групи економічних агентів (стейкхолдерів) на регіональному рівні запроваджувати екологічні інновації (технологічні, організаційні, соціальні), які є ключовим елементом переходу до зеленої економіки та досягнення Цілей сталого розвитку. При цьому, під екологічними інноваціями розуміємо нові або модернізовані на засадах екологічності продукти, процеси, технології, управлінські рішення, спрямовані на зменшення негативного впливу на довкілля або на раціональне використання природних ресурсів в межах економічного простору регіону задля сталого розвитку регіональної економіки.

Візуалізуємо концептуальну схему дизайнування економічного простору регіону на засадах зеленої економіки (рис.2), що є узагальненою моделлю, яка візуалізує ключові бачення, принципи, складники та взаємозв'язки процесу просторової організації економіки регіону в контексті сталого розвитку.

Пропонується дизайнування економічного простору регіону на засадах зеленої економіки реалізовувати в шість базових етапів, до реалізації яких мають бути синергетично залучені всі групи стейкхолдерів регіонального рівня, що представляють інтереси різних категорій економічних агентів (від органів місцевого самоврядування до мешканців громади):

Етап 1. Діагностика стану економічного простору регіону та загроз зеленій економіці. Передбачає такі види активностей: аналіз просторової організації економіки (галузева, інфраструктурна, екологічна структура); виявлення екологічно вразливих зон,

деградованих територій, перевантажених промислових кластерів; оцінка ефективності використання ресурсів регіону (енергія, земля, вода, біорізноманіття тощо); оцінка загроз зеленій економіці на рівні економічного простору регіону; оцінка спроможності екологічної політики регіону та каталогізація «зелених» ініціатив й екологічних інновацій, що реалізуються в регіоні.

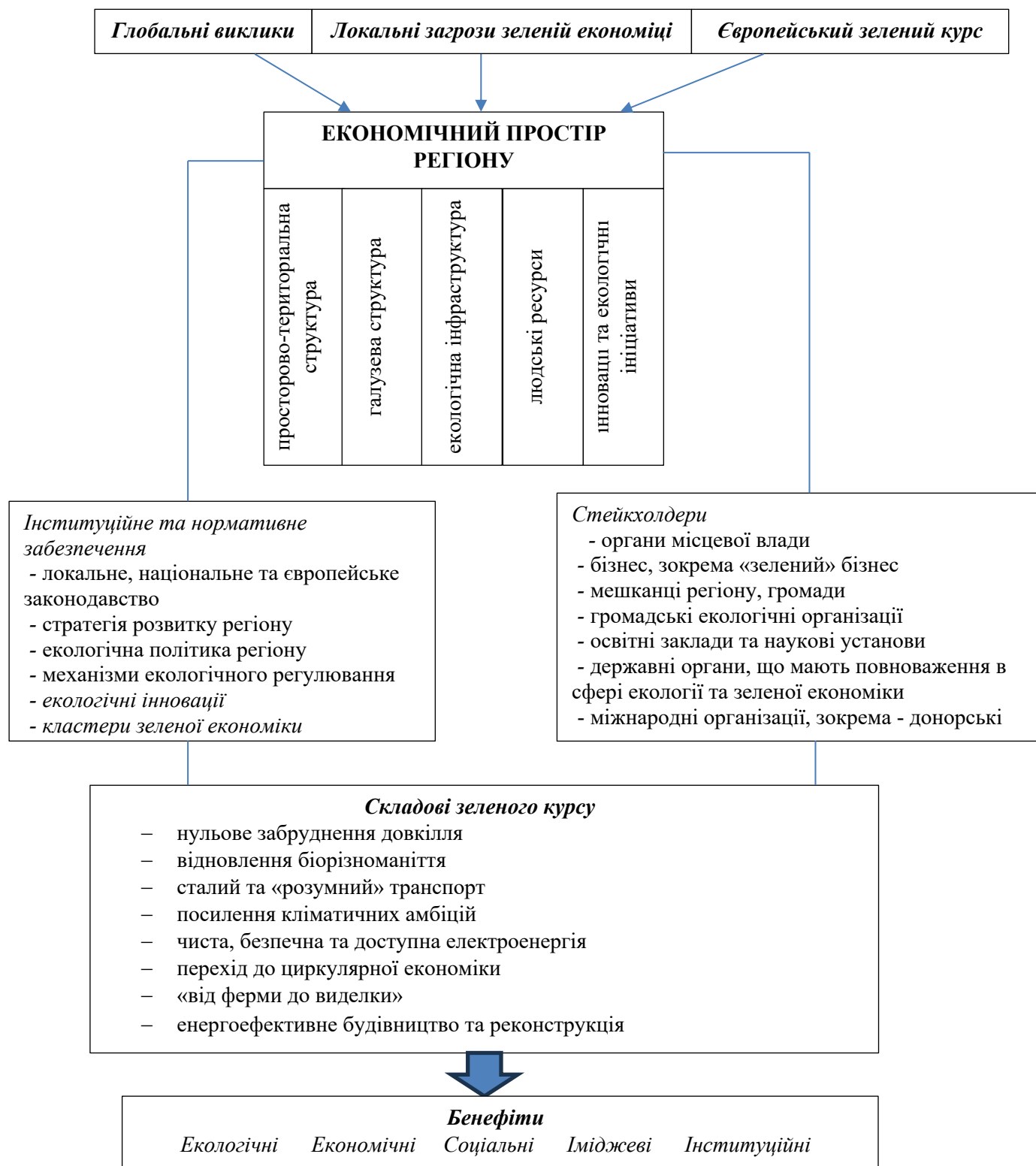

Рисунок 2 - Концептуальна схему дизайнування економічного простору регіону на засадах зеленої економіки

Джерело: розроблено авторами з використанням [9]

Етап 2. Формування бачення майбутнього простору регіону як екологічно збалансованої системи. Цей етап має базуватись на визначенні регіональних пріоритетів (наприклад, розвиток відновлювальної енергетики, циркулярної економіки, сталого туризму тощо) та передбачати узгодження цього бачення із національними та глобальними цілями сталого розвитку, Європейським зеленим курсом.

Етап 3. Моделювання економічного простору регіону на засадах зеленої економіки, що має охоплювати дизайнування моделей оптимального розміщення виробництва, інфраструктури та зелених зон, інтеграцію екосистемних підходів у планування економічного простору (екологічні коридори, буферні зони), напрацювання сценаріїв сталого розвитку регіону з урахуванням кліматичних, демографічних та інших змін, що провокують загрози зеленій економіці або, навпаки, сприяють її поширенню в регіоні.

Етап 4. Проектування просторових кластерів зеленої економіки через розвиток зелених кластерів (біоенергетика, екотуризм, органічне виробництво та ін.), формування логістичних та інноваційних хабів, орієнтованих на низьковуглецеву економіку, сприяння розвитку малого та середнього бізнесу в екологічно пріоритетних сферах.

Етап 5. Стимулювання стейкхолдерів до впровадження екологічних інновацій. Практична реалізація цього етапу передбачає зокрема інтеграція технологій чистого виробництва, енергоефективних рішень, смарт-систем управління; підтримку стартапів та проєктів у сфері зеленої трансформації; підготовку менеджерів з екологічним мисленням та підвищення рівня обізнаності щодо екоінновацій серед бізнесу і мешканців громади.

Зауважимо, що етапи 4 та 5 в цій послідовності наразі, в умовах воєнного стану, є менш актуальними для регіонів (областей та громад), що перебувають в зоні активних бойових дій, безпосередній близькості до лінії зіткнення та (або) є нещодавно деокупованими й мають суттєвий рівень руйнувань та збитків.

Етап 6. Моніторинг, оцінка та редизайнування охоплює створення системи еколого-економічного моніторингу економічного простору регіону, оцінку ефективності реалізації екопроєктів та екологічної політики, гнучке коригування (редизайн) стратегії розвитку економічного простору регіону відповідно до нових викликів (кліматичні ризики, технологічні зрушення та інші).

Висновки. Дизайнування економічного простору на засадах зеленої економіки є одним із робочих інструментів стратегії розвитку зеленої економіки України, що має локальний характер, проте покликаний підтримувати ідеологічну, нормативну та програмну рамку національної стратегії, в межах якої регіони формують власні просторові моделі розвитку. Дизайнування економічного простору регіону на засадах зеленої економіки є практичним втіленням цих стратегічних положень на місцевому рівні. Воно враховує просторові, ресурсні та інституційні особливості регіонів, дозволяючи адаптувати загальнонаціональну політику до конкретного контексту. Такий підхід сприяє скоординованому впровадженню зеленої трансформації, коли регіони не лише реалізують стратегію, а й впливають на її уточнення та розвиток через практичні кейси та зворотній зв'язок. Він дозволяє сформувати такий економічний простір, що є ресурсоефективним, соціально відповідальним, екологічно безпечним, привабливим для інвестування і життя населення. Як наслідок, регіональна економіка стає конкурентоспроможною, а в регіоні зміцнюються передумови сталого розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мартієнко А. І., Бондаренко С.А. Екологічні інновації в регіональній інноваційній системі *Ефективна економіка*. 2015. №8. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4232>
2. Скороход І. С., Горбач Л.М. Розвиток «зеленої» економіки в країнах Європейського Союзу. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія : Економіка і управління. 2019. Т. 30(69), № 2. С. 17-21. Режим

доступу до ресурсу: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=UZTNU_econ_2019_30\(69\)_2_6](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=UZTNU_econ_2019_30(69)_2_6).

3. Чмир О. С., Захаркевич Н. П. «Зелена» економіка: сутність, цілі та базові принципи. *Економічний вісник Донбасу*. 2013. № 3 (33). С. 54-62. Режим доступу до ресурсу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/123331/9-Chmyr.pdf?sequence=1>.

4. Сааджан І. А. Формування системи індикаторів «зеленої економіки». *Економічні інновації*. 2015. Режим доступу до ресурсу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/98069/16-Saadjan.pdf?sequence=1>.

5. Родченко В. Б., Прус Ю. І. Теоретико-методичні засади розвитку регіонального економічного простору в умовах трансформаційних зрушень. *Соціальна економіка*. 2016. № 2. С. 46-53. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/se_2016_2_9

6. Горіна Г.О. Дослідження етимології поняття «економічний простір» як базису категоріального апарату феномену просторової поляризації. *Агросвіт*. №17.2016. С. 60-65.

7. Україна майбутнього: вступ до ЄС, повоєнна відбудова, екологічні проблеми та енергетична незалежність очима пересічного українця: аналітична записка на основі всеукраїнського соціологічного опитування. ГО “Ресурсно-аналітичний центр “Суспільство і довкілля”, 2024. 23 с.

8. Європейський Зелений Курс. Режим доступу: <https://ecoaction.org.ua/ievropejskyj-zelenyj-kurs.html>.

9. Україна та Європейський зелений курс: річний моніторинговий звіт 2023/ під загальною координацією ГО «ДІКСІ ГРУП», 2024. 46 с.

10. 71 млрд доларів збитків та 180 млн тонн викидів: на COP29 Україна назвала масштаб шкоди природі за 1000 днів війни. Режим доступу: <https://mepr.gov.ua/71-mlrd-dolariv-zbytktiv-ta-180-mln-tonn-vykydiv-na-sor29-ukrayina-nazvala-masshtab-shkody-pryrodi-za-1000-dniv-vijny/>

REFERENCES

1. Martiienko A. I., Bondarenko S.A. Ekologichni innovatsii v rehionalnii innovatsiinii systemi Efektyvna ekonomika. 2015. №8. Rezhym dostupu: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4232>

2. Skorokhod I. S., Horbach L.M. Rozvytok «zelenoi» ekonomiky v krainakh Yevropeiskoho Soiuzu. Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V. I. Vernadskoho. Seriiia : Ekonomika i upravlinnia. 2019. T. 30(69), № 2. S. 17-21. Rezhym dostupu do resursu: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=UZTNU_econ_2019_30\(69\)_2_6](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=UZTNU_econ_2019_30(69)_2_6).

3. Chmyr O. S., Zakharkevych N. P. «Zelena» ekonomika: sutnist, tsili ta bazovi pryntsypy. Ekonomichniy visnyk Donbasu. 2013. № 3 (33). S. 54-62. Rezhym dostupu do resursu: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/123331/9-Chmyr.pdf?sequence=1>.

4. Saadzhan I. A. Formuvannia systemy indykatoriv «zelenoi ekonomiky». Ekonomichni innovatsii. 2015. Rezhym dostupu do resursu: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/98069/16-Saadjan.pdf?sequence=1>.

5. Rodchenko V. B., Prus Yu. I. Teoretyko-metodychni zasady rozvytku rehionalnoho ekonomichnoho prostoru v umovakh transformatsiinykh zrushen. Sotsialna ekonomika. 2016. № 2. S. 46-53. Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/se_2016_2_9

6. Horina H.O. Doslidzhennia etymolohii poniattia «ekonomichniy prostir» yak bazysu katehorialnoho aparatu fenomenu prostorovoi poliaryzatsii. Ahrosvit. №17.2016. S. 60-

65.

7. Ukraina maibutnoho: vstup do YeS, povoienna vidbudova, ekolohichni problemy ta enerhetychna nezalezhnist ochyma peresichnoho ukraintsia: analitychna zapyska na osnovi vseukrainskoho sotsiolohichnoho opytuvannia. HO “Resursno-analitchnyi tsentr “Suspilstvo i dovkillia”, 2024. 23 s.

8. Ievropeyskyi Zelenyi Kurs. Rezhym dostupu: <https://ecoaction.org.ua/ievropejskyj-zelenyj-kurs.html>.

9. Ukraina ta Yevropeyskyi zelenyi kurs: richnyi monitorynhovyi zvit 2023/ pid zahalnoiu koordynatsiieiu HO «DIKSI HRUP», 2024. 46 s.

10. 71 mlrd dolariv zbytkiv ta 180 mln tonn vykydiv: na SOR29 Ukraina nazvala masshtab shkody pryrodi za 1000 dniv viiny. Rezhym dostupu: <https://mepr.gov.ua/71-mlrd-dolariv-zbytkiv-ta-180-mln-tonn-vykydiv-na-sor29-ukrayina-nazvala-masshtab-shkody-pryrodi-za-1000-dniv-vijny/>